

D E P L A T E

Tijdschrift van de Oostendse Kring "De Plate"
Vormings- en Ontwikkelingsorganisatie en Permanente vorming.
Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE

het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE
Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd.
1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Bel-
gisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende
bijdragen.

13e jg., nr. 10 oktober 1984.

INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER : ZIE LAATSTE BLADZIJDE

OKTOBERACTIVITEIT

De Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" heeft de eer en het genoe-
gen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen op een voor-
dracht met lichtbeelden die doorgaat op donderdag 25 oktober 1984
om 20u30 in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. L. Colens-
straat 6, Oostende.

Het onderwerp : UIT DE VOORGESCHIEDENIS VAN DE OOSTENDSE COMPAGNIE
1715-1720

De spreker : de heer Dr. J. MERTENS

Het plan voor de oprichting van de Oostendse Compagnie in december
1721 in Wenen ingediend, werd voorafgegaan door een exploratie van
het handelsgebied in Oost-Indië. Vanuit Oostende werden schepen uit-
gerust door ondernemende reders, en op eigen risico, naar "den Oost"
gezonden. Het waren de resultaten van deze vaarten die op 19 decem-
ber 1922 leidden tot de oprichting van een Keizerlijke Compagnie,
die later naar Oostende zou genoemd worden.

Het uitreden van grote schepen, de af- en aanvoer van goederen en
de verwerking hiervan hadden hun invloed op het beheer van de Oost-
endse haven, en waren de aanleiding tot diverse havenwerken.

Over deze minder gekende periode uit de Oostendse geschiedenis spreekt
u vanavond de heer J. MERTENS, Doctor in de Wijsbegeerte en Letteren,
tak geschiedenis. De heer Mertens is Rijksarchivaris te Brugge en
auteur van een honderdtal geschiedkundige publicaties. Dit wordt dan
ook een avond die door geen enkele rechtgeaarde Oostendenaar mag
gemist worden.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook niet-leden zijn
van harte welkom.

J.B.D.

EERSTE NOVEMBERACTIVITEIT

PLECHTIGE VIERTING 30 JAAR DE PLATE

Zoals werd aangekondigd in ons jaarprogramma vierden wij op 17 november 1984 het dertigjarig bestaan van onze Kring.

Het programma omvat : 10u30 Een ACADEMISCHE ZITTING met een eminent gastspreker en een muzikale omlijsting. Dit gebeuren vindt plaats in de Receptiezaal van het Feest- en Kultuurpaleis.

De plechtige opening van de tentoonstelling : 1584-1984 : 400JAAR OOSTENDSE HAVEN en van een nieuwe afdeling van ons museum de OOST-ENDE-DOVERLIJN die beiden doorgaan in ons Museum, Feest- en Kultuurpaleis. De openingen van tentoonstelling en nieuwe afdeling worden gevolgd door een receptie in dezelfde lokalen.

13u00 een BANKET, waarop onze leden hartelijk worden uitgenodigd, gaat door in de Grote zaal van het Koninginnehof.

Over het eerste gedeelte van de dag, verschijnt een uitgebreid programma in het novembernummer van het tijdschrift.

Voor het tweede gedeelte, het BANKET, zijn wij om organisatorische redenen verplicht nu reeds de oproep te plaatsen.

Het menu voorziet : Aperitief, Gerookte forel, Aspergesoep, Visfilets op z'n Oostends, Steak béarnaise met frieten, Roomijs, Koffie en kost 850 fr per persoon. Inschrijvingen gebeuren door storting van deze som op bankrekening 750-9109554-54 DE PLATE Oostende met vermelding "Inschrijving X personen banket 17 november 1984", en dit voor 10 november 1984. Wij rekenen stellig op uw aanwezigheid.

J.B.D.

NECROLOGIE

Weer hebben we een drietal van onze trouwe leden in de afgelopen maanden verloren : De Heer Robert PEETERS sinds jaren lid van "De Plate" was een bekend figuur te Oostende. Jarenlang was hij de uitbater van de restaurants van de Oostende-Doverlijn. Gewezen concessionaris van het casino te Blankenberge en hotelier te Brussel behoorde hij tot een der top-figuren uit de Horeca sector. Als dienstvaardig mens had hij voor hulpbehoevenden tele-SOS gesticht. Hij overleed in de maand september.

Op 1 juli overleed Mevr. Maria VAN RANSBEEK, echtgenote van de heer Frans PUYSTIENS. Het is met spijt dat wij zo laat dit droevig rouwbericht van een onzer leden moeten laten weten.

Op 8 september overleed op 48-jarige leeftijd de heer M. VAN STEENLAND, tandarts te Brussel, terwijl hij in Oostende vertoefde. De overledene was sinds enkele tijd lid van "De Plate", bezocht geregeld ons Museum en had de wens te kennen gegeven om zich in Oostende te komen vestigen. Hij had met dit vooruitzicht pas een huis in de Romestraat gekocht. Hij was tevens een verwoed verzamelaar van alles wat Oostende betraf.

In naam van "De Plate" bied ik aan de families PEETERS, PUYSTIENS en VANSTEENLAND mijn oprechtste rouwbetuigingen aan.

A. VAN ISEGHEM
voorzitter

BEEIDEN, MONUMENTEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XX :
HET MEMORIAAL GEORGES MAES IN HET MUZIEKCONSERVATORIUM

Het onverwachte overlijden van muziekconservatorium directeur Georges MAES op 4 maart 1976 werd in muziekminnende middens als een zwaar verlies gevoeld. Een verlies dat trouwens lange jaren heeft blijven doorwegen op deze instelling die MAES opgewerkt had tot een van de voornaamste en meest geprezen in zijn soort in ons land.

In 1979 kocht de Stad Oostende bij de kunstenares Livia CANESTRARO een bronzen sculptuur aan, het portret van Georges MAES voorstellende. Het is geen realistisch werk, maar een sterke sculptuur waarin de beeldhouwster op een erg persoonlijke manier de essentie van musicus benadert en interpreteert.

Het beeld werd onmiddellijk in depot gegeven aan het Muziekconservatorium in de Romestraat. Het prijkt er als memoriaal Georges MAES in de concertzaal op de eerste verdieping.

GEORGES MAES

Het is niet de bedoeling hier uitvoerig op de persoon van Georges MAES in te gaan. In 1978 immers gaf het "Fonds Georges Maes" een monografie met begeleidende fonoplaten uit; een boekwerk dat erg volledig is en waarnaar we hier dan ook graag verwijzen (1). Hier enkel de essentie, -vooral dan in verband met Oostende. Vergeten we echter niet dat hij als violist en concertmeester van het "Belgisch Kamerorkest" het lokale vlak mijlenhoog oversteeg.

Georges MAES werd op 26 mei 1914 te Oostende geboren als zoon van Gustaaf MAES en Ida LEBRET. Na W.O. I vestigde de familie zich om beroepsredenen van de vader, die treinbestuurder was, te Gent.

Georges MAES ontpopte er zich als een vroegrijp muzikaal talent. Na lagere muziekstudies te Ledeberg, volgde hij de leergangen aan het Gents Conservatorium. Hij legde zich vooral toe op de viool, later ook op orkestdirectie. MAES besloot zijn studies met schitterende diplomas.

In 1935 werd hij aangeworven als 1° viool van het Oostends Kursaal-orkest en als concertmeester van de Gentse Opera. Tevens was hij in 1935-1937 leraar aan de muziekschool te Aalst.

Van 1935 af verzorgde hij regelmatig solistische optredens voor het N.R.I.

Tijdens W.O. II nam hij deel aan de 18-daagse Veldtocht en werd nadien door de Duitsers krijgsgevangen gemaakt.

Hij verbleef enkele maanden in Kamp Stalag XII A.

(1.) Georges Maes in het Belgisch Muziekleven (1946-1976), Oostende (Fonds Georges Maes), 1978.

Later postuleerde hij voor een betrekking als 1° violist in het Nat. Orkest van België. Hij bleef tot in 1958 bij dit ensemble.

Na de oorlog vestigde Georges MAES zich te Wezenbeek. In 1945 ontstond het Haydnkwartet, een strijkkwartet waarin hij violist was. Het kwartet groeide uit tot een van de beroemdste strijkkwartetten van die tijd, ook internationaal.

Anno 1958 startte MAES met een kamerorkest : de "Solisten van het Belgisch Kamerorkest". Het ensemble, een kern van strijkers waar nodig aangevuld met klavecimbel, orgel, blazers, slagwerk, koor en zangsolisten, trad zowat overal op in eigen land én in den vreemde. De "Solisten" waren ook regelmatig te Oostende te horen : in het oud Theater, het Kursaal, de Capucijnenkerk... Ze verzorgden talrijke fonoplaatopnamen en TV-optredens.

Anno 1960 volgde MAES' benoeming als directeur van het Oostends muziekconservatorium. Hij verhuisde uit het Brusselse naar zijn ambtswoning in de Romestraat.

MAES, die zich stilaan omringde van jonge en competente leraars, wist langzaam maar zeker het instituut omhoog te trekken uit de diepe laagten waarin het na het overlijden van J. Toussaint de Sutter was terecht gekomen.

De resultaten bleven niet uit. Het volstaat hier de namen in herinnering te brengen van enkele schitterende elementen die onder zijn bestuur gevormd werden : Marie-Christine en France Springuel (resp. viool en cello), Ivan Dudal, Paul Belaerts en Paul Dombrecht (allen hobo), Koen en Christel Kessels (piano), Daniel Vanheste (cello). Tot slot dan nog een woordje over... LIVIA CANESTRARO... De beeldhouwster van het Georges MAES-memoriaal (2).

Livia CANESTRARO is, zoals haar naam laat vermoeden, Italiaanse. Ze werd in 1936 te Rome geboren. Ze huwde de gekende Gistelse Beeldhouwer Stefaan DEPUYDT en woont te Snellegem.

Ze deed haar studies te Rome (1953-1961) en in het Instituut Ter Kameren bij LEPLAE (1958-1959). Ze is laureate van Prov. Prijs voor Beeldhouwkunst van West-Vlaanderen.

Haar beelden zijn krachtig-expressionistisch, in een robuuste vormtaal.

U kan werk van haar bewonderen in het Museum voor Schone Kunsten te Oostende en in het Provinciaal Museum voor Moderne Kunst, weldra eveneens te Oostende.

N. HOSTYN

-
2. Lit. over L. CANESTRARO : - Kunst in België, Brussel, 1978, p.29
- W. VAN DEN BUSSCHE, Kataloog P.M.M.K. Ieper, 1979.

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XXI : "DE WIND"
VAN EMILE BULCKE (PLANTSOENEN TEN ZUIDEN VAN HET STADHUIS)

Over "De Wind", een levensgrote bronzen sculptuur van kustenaar Emile BULCKE kunnen we betrekkelijk kort zijn : het leven en het werk van deze Oostendse kunstenaar kwam vroeger immers reeds aan bod in ons tijdschrift en wel in onze reeks "Vergeten Oostendse kunstschilders" (1). Op blz. 79/199 vindt u een passus over "De Wind".

Herinneren we er hier enkel aan dat BULCKE met deze sculptuur een geïdealiseerd beeld wou scheppen van zijn jonggestorven dochttertje Dinah : het beeld suggereert ons het meisje zoals Bulcke haar voorstelde als opgroeiende jonge vrouw.

De kleine maquette van dit naakt berust in de verzameling van "De Plate" (2).

N. HOSTYN

-
1. N. HOSTYN, Vergeten Oostendse kunstschilders-- VII : Emile Bulcke, in De Plate, 79/52-53, 75-77, 154-155, 176-179, 198-199 & 216-218.
 2. Afgebeeld op p. 37 in : N. HOSTYN, Emile Bulcke, Oostende (De Plate), 1980.

UIT HET OOSTENDS STALSARCHIEF : AANKONDIGING VAN DE VERKOOP VAN
EEN PARTIJ TEXTIEL ANNO 1787

A D V E R T E N T I E

Men sal Vercoopen op Woensdag den 6 February 1787, om twee uren na-middag ten Comptoire Principael van Syne Majesteyts Regten binnen Oostende ; Eene groote partye Wolle Stiffen, bestaende in hondert twee stucken Satyn-Turk, schoone qualiteyt, Twaelf stucken Witte Baeyen, Twee en dertig Halve stucken Duffelt ofte Bath Coatings van verscheyde Couleuren ; 't welck bovenstaende vrey van alle Regten aen de Koopers sal geleverd worden.

Elek segh 't Voorts

Uit de Drukkerie van J. RODENBACH, Stads-Drucker

Verslag bombardement van 31 maart 1944

Rond 12u20 overvloog een vliegtuig de stad.

Bommen werden afgeworpen rond 12u25 en kwamen terecht in de Tarwestraat, Leffingestraat, Gerststraat, Stwg. op Torhout en Nijverheidstraat.

Er werd vastgesteld dat over het algemeen 5 zware brisantbommen werden gelost, die in de omtrek veel schade te weeg brachten.

33 doden vielen te betreuren, een dertigtal zwaar gekwetsten werden in hospitaal en kliniek verzorgd, daarvan zijn er twee aan hun wonden bezweken, zoodat in het geheel 35 doden vielen. Ongeveer 25 huizen zijn totaal verwoest, ongeveer 150 zwaar beschadigd, 375 licht beschadigd.

Het gelukte de L.B. niettegenstaande de duisternis, tegen de morgen 10 doden en talrijke gekwetsten naar de gasthuizen over te brengen.

Verslag van de ramp van woensdag 14 februari 1945 om 14 uur

Op woensdag 14.2.45, om 16 uur brak brand uit in het havengedeelte gelegen tusschen Istanboel en zeestatie, zwarte rookzuilen kolkten omhoog, spoedig daarop grepen ontploffingen plaats, voorkomende van springtuigen aan boord van Engelsche vaartuigen. Zeer spoedig breidde deze brand zich uit dat verschillende matrozen zich niet meer konden redden en omkwamen. Grote schade werd door dit onheil aangericht aan de omliggende gebouwen, daken ramen en vensters werden ingedrukt. Veel menschen werden door glasscherven gewond. Vooral in het oostelijk gedeelte van de stad, waar in sommige groote magazijnen een zware paniek uitbrak.

De Engelsche reddingsdiensten gesteund door het plaatselijke P.L.B. korps, het Roode Kruis en het Brandweerkorps begonnen onmiddellijk de reddingswerken. Zoo werden in korten tijd door Engelsche dokters en verplegers, door Burgerlijke dokters, P.L.B. en Roode Kruis verplegers en verpleegsters ongeveer een vijftigtal gekwetsten verzorgd ter plaatse en bij ergere gevallen overgebracht naar de ziekenhuizen. Hier volgt een lijst der gekwetsten.

6 Eng. militairen gewond meestal aan handen en aangezicht, verzorgd in een noodhulp-post in de Pastoor Pypestraat ;

Een onbekende man - wonden aan handen en aangezicht verzorgd idem plaats

Jw. Vandecasteele wonden aan handen en aangezicht verzorgd idem plaats

Mw. Guintens gewond aan handen en aangezicht verzorgd idem plaats ;

Engelsche zeeofficier snede aan de hand, verzorgd idem plaats

Merens Lydie - kniewonde

Reels Urbanie, Zenuwcrisis

Vandekinderen Henri - beenbreuk; en nog verschillende andere.

De gansche nacht daaropvolgend blizven de reddingsdiensten in alarmtoestand. De brand kon overmeesterd worden tegen 21 uur, dank zij de schitterende uitrusting van het Engelsche leger, die door haar onmiddellijk ingrijpen de stad van groote verwoestingen heeft gespaard.

Verschillende dokwerkers en personeel aan de haven werkzaam lieten er hun leven bij of werden erg gekwetst. Zij werden verzorgd door het Engelsch leger.

Rond 1 uur 's nachts, verklaarde zich een nieuwe brand, die spoedig overmeesterd kon worden.

De schade is aanzienlijk.

* * * * *

BIOGRAFISCHE GEGEVENS NOPENS OOSTENDSE POLITICI XV

VAN CAILLIE Felix

1. °Brugge 11 oktober 1799 +Oostende 3 mei 1879
2. vader : François
3. moeder : Idonie Delaeter
4. echtg. : Pauline Decock
5. beroep : notaris
6. pol. strekking : unionistisch
7. pol. loopbaan : gem. raad 1830 -1836

1.2.3.4.5./overlijdensakte

VAN CLEEMPOEL Julien Joseph

1. °Oostende 2 april 1834
2. vader : Jacques Pierre
3. moeder : Virginie Jeanne De Meunynck
4. echtg. : Pauline Verhoest Oostende 15.5.1869
5. beroep : rentenier
onderluitenant bij burgerwacht 1864-1874 ;
voorz. Société de secours mutuele entre ouvriers
1868 ; komiteit Ass. lib.
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem. raad 16.5.1870-1876
schepenen 9.4.1876- ontslag 1879

1.2.3.4.5./huwelijksakte

VAN CUYL Edmond

1. °Oostende 8 mei 1717 +Oostende 13 juni 1887
2. vader : Joseph Leopold
3. moeder : Barbe Rackman
4. vrijgezel
5. beroep : handelaar reder vice konsul Zweden en Noorwegen
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem. raad 11.4.1857-1863
schepenen 2.4.1863-ontslag 22.5.1868

1.2.3.4.5./overlijdensakte

VAN CUYL Joseph Leopold

1. °Oostende mei 1791 +Oostende 29 april 1855
2. vader : Joseph Charles
3. moeder : Anne Marie De Neve
4. echtg. : Barbe Rackman
5. beroep : makelaar
7. pol. loopbaan : gem. raad 1846-1855

1.2.3.4.5./overlijdensakte

VANDERHEYDE Edouard Jacques Marie

1. °Oostende 13 september 1831 +Oostende 10.7.1891
 2. vader : Edouard Marie
 3. moeder : Mathilde Louise De Ridder
 4. echtg. : Marie De Boninge Oostende 10.6.1856
 5. beroep : directeur vismijn
majoor bij burgerwacht 1873-1887
voorz. Concordés 1874 ; voorz. Vlaamsch Verbond tot
1891 (1) ; lid Willemfonds vanaf 1873 ; komiteit
Ass. lib.
 6. pol. strekking : liberaal
 7. pol. loopbaan : gem. raad 5.1.1876-ontslag 15 december 1884
- 1.2.3.4.5./overlijdensakte
(1) Echo d'Ostende, 18.5.1871, p. 3,a

VANDERHEYDE Hypolite

1. °Oostende 1851 +Algiers 28 januari 1873
 5. beroep : handelaar
 6. pol. strekking : liberaal
 7. pol. loopbaan : gem. raad 21.2.1870-1873
- 1.5./overlijdenakte

VANDERHEYDE Jules M. J. V. L. A.

1. °Oostende 21 oktober 1861 +Gent 2 december 1935
2. vader : Victor
3. moeder : Valérie Marie Thérèse De Ridder
4. echtg. : Coralie Jean Oostende 23.6.1886
5. beroep : advokaat
6. pol.strekking : katoliek
7. pol. loopbaan : prov. raad Gistel 1880-1896
Kamer V.D.O. 1896-16.1.1908
Senaat V.D.O. 6.1;1911-1914

1.2.3.4.5./huwelijksakte

VANDERHEYDE Victor Emile Charles Marie

1. °Oostende 6 november 1832 +Oostende 19 februari 1896
 2. vader : Charles Marie Louis
 3. moeder : Julienne Jacqueline Serruys
 4. echtg. : Valerie Marie Thérèse De Ridder
 5. beroep : rentenier
 6. pol. strekking : liberaal katoliek in 1884
 7. pol. loopbaan : gem. raad 21.1.1867-1875
- 1.2.3.4.5./overlijdensakte

VANDEVENTER Joseph Albert

1. °Oostende 11 maart 1853
 2. vader : Jean
 3. moeder : Clémence Malfait
 4. echtg. : Sidonie Pilays
 5. beroep : timmerman
 6. pol. strekking : liberaal
 7. pol. loopbaan : arbeidersraadlid 1896
- 1.2.3.4.5./huwelijksakte

VAN DYCKE Arthur

1. °Oostende 4december 1870
2. vader : Auguste
3. moeder : Louise Dedrie
4. echtg. : Augusta Debeuckelaere Oostende 18.9.1900
5. beroep : aannemer
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : patroonsraadlid 1904
gem. raad 1908-1914

1.2.3.4.5./huwelijksakte

VAN GLABBEKE Arthur

1. °Oostende 19.6.1863 +Oostende 17.7.1940
 2. vader : Jacques
 3. moeder : Jeanne De Docker
 5. beroep : brouwer
 6. pol. strekking : liberaal
voorz. Liberale voorwacht 1891 ; vicevoorz.
Ass. lib. 1899 - 1912 ; vicevoorz. Union lib.
1912; lid Willemfonds 1891 -
 4. echtg. Marie Fermon
 7. pol. loopbaan : prov. raad 1900-1914
- 2.3./Echo d'Oostende 8.4.1907 p. 3,b.
5./Echo d'Oostende bijblad 4.8.1907 p. 1,b

VAN GLABBEKE Ernest

1. °Oostende 12 feb.186.
2. vader : Jacques
3. moeder : Jeanne De Coëker
4. echtg. : Marguërite Violon
5. beroep : brouwer komiteit Cercle Coecilia
6. pol. strekking : liberaal
7. pol. loopbaan : gem. raad 1900-1904
schepen 2.2.1904-0911

1.2.3../geboorteakte 5./Rapport sur l'administration de la ville
d'Oostende 1904 p. 25

(vervolgt)

W. MAERVOET

EEN OVERZICHT VAN VIJFTIG JAAR OOSTENDSE KURSAAL (II)

We kijken nog even rond en bemerken de verlichte borden "Deuren 1, 3, 5 en 2, 4, 6", "Portes 1, 3, 5 en 2, 4, 6" en we worden verder aangemaand niet te roken in vier talen. Dit geeft aanleiding, aan de hand van de programma-brochures, de toepassing van de taalwetten even na te gaan.

Dat de voertaal in de vooroorlogse Kursaal het Frans was, zal niemand verwonderen. Deze om diverse sociologische redenen onnatuurlijke negering van de inheemse taal werkte nog na tot in 1959. In 1960 en 1961 waren de programma's tweetalig met voorrang van het Frans en in 1962 werden de rollen omgewisseld. Vanaf 1966 werden de drie landstalen en het Engels dooreen gebruikt volgens de omstandigheden. Voor sommige opvoeringen en in alle geval deze bestemd voor Vlaams en Oostends publiek is vanzelfsprekend het Nederlands de voertaal geworden.

We zitten nu knusjes in onze donkergroene klapzetel onder een pseudo-sterrenhemel en vooraleer het doek opengaat of het concert begint hebben we nog tijd te overwegen welke evolutie de kursaal-uitbating ondergaan heeft wanneer we ze vergelijken met de verlopen toestand. We kunnen daarbij een vijftal krachtlijnen onderscheiden.

Benevens de zomer-programmatie voor juli en augustus kennen we nu een winter-programmatie die nagenoeg de rest van het jaar bestrijkt.

Het programma is nu veelzijdiger en omvat de meest verscheidene genres van toneel, films tot congressen en zelfs politieke meetings, en traditiegetrouw concerten en music-hall.

Een eigen symphonieorkest weliswaar met een gans gamma dirigenten treedt niet meer op, doch wel binnenlandse en buitenlandse formaties met eigen en vreemde orkestleiders.

In de regel beginnen de zomerconcerten nog steeds om 21 uur, wat overigens het éne overeenkomstige punt is. Het vroegere gangbare programma, wat we zouden willen noemen een casino-concert, geniet niet meer de gunst van het publiek, dat langzamerhand andere geneugten des levens, aangeboden door de televisie, verlangt. Om nog volle zalen te lokken moeten werkelijk uitgelezen internationale attracties op de affiche staan.

Het gebruik om in rok en soiréekleed te verschijnen verviel en soms is de zaal gevuld door "vogels van de meest diverse pluimage". Wie in gewone burgerkledij opdaagt ziet zich niet meer verplicht zijn toevlucht tot het balkon te nemen. Van aristocratische geplogenheden zijn we vervallen tot zeer democratische gewoonten, wat trouwens de standing van het spektakel niet immer ten goede komt. Deze evolutie heeft zich langzamerhand ontwikkeld in de dertig jaar die achter ons liggen.

Onder de duizenden die de Kultuurtempel van Oostende bezocht hebben kunnen veel vooraanstaanden genoemd worden. Het weze mij veroorloofd enkele Koninklijke en Prinselijke bezoekers te vermelden. Na het huwelijk van onze Koning richtte het bestuur van het Casino-Kursaal een Spaanse week in van 21 tot 27 juli 1961. Het jonge koningspaar was aanwezig op 25 juli om het flamenco-ballet Sonidos-Negros te aanschouwen.

Op 24 augustus 1963 kwam de 88-jarige Koningin Elisabeth het concert bijwonen verzorgd door het Belgisch Kamerorkest geleid door Georges Maes met de medewerking van de wereldberoemde Weense bariton Erich Kunz. Een week later heeft de bejaarde vorstin de tentoonstelling Albert Saverys bezocht. De trekking van de Nationale Loterij op 20 juli 1964 werd opgeluisterd door Prins Albert en Prinses Paola. Ook de tentoonstelling Europa 1900 in 1967 kreeg hoog bezoek toen op 3 juni de Koning, de Koningin en Prinses Paola haar bezochten. De oud-regent Prins Karel is meermaals op hoge leeftijd de gast van het Kursaal geweest. Ik zie de Graaf van Vlaanderen aan de arm van Burgemeester Piers onder daverend handgeklap van alle aanwezigen door de zaal voortschrijden, alwaar het Ballet van Vlaanderen - wij zijn in 1975 - een luisterrijke dansavond zou ten beste geven.

Koning Boudewijn was de ere-gast op de academische zitting ter viering van 175 jaar Handelskamer van Oostende in 1978.

Op de vooravond van de Nationale Feestdag in 1980, het 150e jaar in het bestaan van België, werd in de rede vóór Oostende een vlootparade gehouden waarop de prinsen van Luik aanwezig waren. Ieder Oostendenaar geheugt zich de potdichte mist die over land en zee hing. Deze dag eindigde met een receptie in de Ambassadeurszaal. Nadien verschenen Prins Albert en Prinses Paola op het balkon langs Petit Nice alwaar ze op een serenade door de muziekkapel van de Zeemacht en op handgeklap van de samengestroomde menigte onthaald werden. Ook de zon was dan van de partij. Op 25 juni 1958 kwam Prins Rainier III en zijn gemalin Grace op bezoek te Oostende in het kader van de jumelage van Monaco met onze stad. Bij die gelegenheid werd het gedeelte van de Van Iseghemlaan omgedoopt tot Monacoplein, voor zover het gelegen was vóór het Casino-Kursaal.

De burgemeester Adolf Van Glabbeke had de eer de prinses te verzoeken het naamplaatje te onthullen. Ook de Shah van Perzië kwam op bezoek en wel op 15 mei 1960. Nog een andere buitenlandse gast dient vermeld, Prins Bernhard van Nederland, die op 26 mei 1963 het congres van de RAF bijwoonde.

Als geestelijke personaliteit citeer ik Monseigneur Desmedt, die zijn ambt als bisschop van Brugge vervult sedert 1952, wat vrijwel overeenstemt met de periode gedurende dewelke het Casino uitgebaut wordt. Bij menig katholiek congres of jubileum was hij de ere-gast. Hij heeft er dikwijls de Eucharistie opgedragen, wat ons een bemerkning ontlokt. In onze moderne tijd worden kerken soms gebruikt als concertzaal en het geschiedt eventueel dat een concertzaal kerk wordt.

Vooraleer mijn lezers het spektakel banket op te dienen kan ik mij niet weerhouden even een persoonlijke nota in te lassen.

Het auditorium is mij zeer vertrouwd. Ik heb er op de meest diverse plaatsen gezeten : vooraan in de orkestzetels, in het midden de mezzanines genoemd en op het balkon, tot zelfs hoog op de laatste rij waar ik dank zij de uitstekende akoestiek tot de zachtste noot kon horen van het pianospel ons gebracht op 7 augustus 1983 door Pierre Volundat. Ik zat zowel in de middenbeuk als op zijde. Ik kwam er met wijlen mijn echtgenote, met mijn dochters, in gezelschap, maar ook gans alleen. Ik kwam er als abonnee, als betalende toeschouwer met of zonder vermindering, maar ook als genodigde ambtenaar of voor een gratis spektakel.

Ik kwam echter nooit op "scène" zelfs niet toen mijn laatste werkgever de N.V. EBES in de Ambassadeurszaal in november 1981 haar jubilarissen huldigde, want ik stond op de beurtrol het vorig jaar in Gent. Mijn dochtertjes genoten wel dat voorrecht bij gelegenheid van een schoolfeestje en toen Willen is Kunnen nog haar jaarlijks in-door feest hield in het Kursaal heeft Monique de Pizzicato-polka van Johann Strauss gedanst met de balletschool van Chris Vanhulle.

En nog kan ik niet van wal steken met mijn overzicht. Want vóór het positieve komt het negatieve. Niet alle artiesten wier optreden aangekondigd was, hebben zich aan hun woord gehouden. Maria Callas stond op het programma in 1960, doch kwam niet. Op 2 augustus 1961 hebben wij vruchteloos in de zaal op Jane Rhodes gewacht. Gerard Lenormand en Michel Sardou lieten het afweten en in 1983 was het Rudolf Nureyev die zijn kat zond.

Na deze voorafgaande beschouwingen - om het eens plechtig uit te drukken - wordt het hoog tijd om meer concreet een reeks namen op te dissen van bekende personen uit de variété- en artistieke wereld die in ons kultuurpaleis gedurende ongeveer dertig jaar die achter ons liggen voor de nodige verstrooiing hebben gezorgd. Vooreerst wil ik enkele regelmatig weerkerende gebeurtenissen niet onvermeld laten. De Oostendse revue was in 1983 aan haar 16e editie. Voor vele Oostendenaars is deze avond hun enig jaarlijks bezoek aan het Kursaal. Het Bal du Rat mort is de magneet die van heinde en verre talloze karnaval fanaten aantrekt. Het feest van de Oostendse stadsscholen greep er jaren naeen plaats. Het lentefeest van de vrijzinnige jeugd is een jaarlijkse traditie geworden. Voor de bejaarden grijpen ontspanningsnamiddagen plaats. Wie van de 60-plussers herinnert zich niet de luimige toespraken van de proost, pastoor Dejaeghere ?

Een muziekformatie waarop Oostende prat mag gaan, is de bij ons gekazerneerde Zeemachtkapel. Deze harmonie zet ieder jaar het zomerseizoen in en sluit het ook af met een zeer druk bijgewoond en puik verzorgd concert. Allereerst wordt de Brabançonne uitgevoerd, die nog altijd door sommigen met applaus bejegend wordt. Het volkslied wordt rechtstaand en ingetogen aangehoord, dat is de correcte houding. Het muziekkorps werd aanvankelijk geleid door Louis Hanniken, die in 1960 de dirigeerstok overliet aan Guy Duyck.

Deze werd opgevolgd door Jozef Wouters in 1978. Zijn eerste concert bevatte een volledige symphonie, De nieuwe wereld van Dvorak, voor harmonie bewerkt. Wanneer wij als sluitstuk van het seizoen de marche van de Zeemacht horen, uitgevoerd met behulp van het trommel- en klaroenkorps geleid door Herman Vermeire dan bekruipt ons een zekere weemoed, omdat een zomerperiode te Oostende weer ten einde is gekomen.

Na het voorgerecht zal ons menu uit zeven gangen bestaan die ik eerst wens op te sommen : 1) de music-hall, 2) de recitals, 3) de jazz, 4) het gesproken toneel, 5) het gezongen toneel, 6) de dans, 7) de klassieke muziek. Al wat film is laat ik buiten beschouwing, zowel de exploratiefilms die in beide landstalen afgerold worden, als de speelfilms, die dank zij een up to date projectieinstallatie kunnen vertoond worden.

Music-Hall

Uit de reeks namen die ik hierna opdis kan gauw geconcludeerd worden dat de smaak van ons Belgisch publiek in hoofdzaak gericht is naar franszingende vedetten uit de music-hallwereld.

Voor onze Vlaamse en Nederlandse cabaretiers is wel een gestadige opgang merkbaar. Mijn lijst is chronologisch gerangschikt en de namen kriskras opgegeven.

- 1953 André Dassary, Jean Sablon, Georges Brassens (ook in 1960), Malando, Louis Mariano (nog in 1955 , 1956 en 1960), Mouloudji.
- 1954 Patachou (ook in 1961), Georges Ulmer (ook in 1955), Juliette Greco (nog in 1959 en 1961).
- 1955 Philippe Clay (nog in 1956 en 1958), Los Paraguayos, Vera Lynn (m come-back in 1975).
- 1956 Annie Cordy, onze nationale vedette hebben we teruggezien in 1965 en van 1973 tot 1975 en 1982, Jacques Brel (nog in 1963, 1964 en 1966).
Lucienne Delyle, Roger Pierre, Les Compagnons de la Chanson, Georges Guétary.
- 1957 Charles Aznavour (nog in 1961, 1962, 1969-1973), Marcel Amont (ook in 1962), Dalida (nog in 1961 en 1965), Gilbert Becaud (nog in 1958, 1961, 1968 en 1972), Shirley Bassey, André Claveau, Fernand Raynaud, Line Renaud, Amelia Rodrigues, Jean Walter (ook in 1960).
- 1958 Harry Belafonte (ook in 1981), Fernandel (ook in 1969), The Platters (en in 1959), Henri Salvador, Sarah Vaughan, Raymond Devos (ook in 1960, 1964 en 1974), Helmut Zacharias.
- 1960 Yves Montand, Edmundo Ros, Catherine Valente (ook in 1960), Paul Anka,
- 1960 Sacha Distel (nog in 1969, 1971, 1972 en 1974), Nat King Cole, Jean-Claude Pascal.
- 1961 Rita Reys, Colette Renard (nog in 1965), Los Machucambos (nog in 1975), Peter Kraus.
- 1962 Johnny Haliday (nog in 1963, 1964, 1965 en 1974), Petula Clark (tot 1966) , Marlene Dietrich, Enrico Macias, Isabelle Aubret.

- 1963 Richard Anthony (ook in 1964, 1966, 1968), Darry Cowl, Willem Demeyer.
- 1964 Adamo (nog in 1966, 1967, 1969 en 1983), Robert Cogoi, Françoise Hardy, Diane Warwick (ook in 1965 en 1982), Catherine Sauvage, Helen Shapiro.
- 1965 Claude François (tot 1975), Sylvie Varthan (ook 1969 en 1982), Cliff Richard, The Shadows.
- 1966 Fons Jansen (tot in 1973 en opnieuw in 1983).
- 1967 Toon Hermans (kwam terug in 1968 en 1970), Mireille Mathieu (ook in 1967, 1969 en 1973), Hugues Aufray (ook in 1971).
- 1968 Boudewijn de Groot, Jacques Dutronc, Ramses Shaffy, Michel Polnareff (ook in 1973).
- 1969 Ivan Rebroff, Roger Whittacker, Jacques Martin (en in 1970), Manitas de Plata (ook in 1972).
- 1970 De Elegasten, The Wallace Collection, Georges Moustaki, Serge Reggiani.
- 1971 Pierre Perret.
- 1972 Jerry Lewis, Will Tura, onze Vlaamse primus kwam terug in 1973, 1975, 1982 en 1984).
- 1973 Marika Röck, Demis Roussos (ook in 1974), Julien Clerc
- 1974 Joe Dassin, Thierry Le Luron.
- 1976 Up with People (ook in 1983).
- 1977 Nanna Mouskouri (ook in 1983), Serge Lama, Ella Fitzgerald (ook in 1982).
- 1978 Ray Charles (ook in 1982).
- 1979 James Last (ook in 1982, 1983 en 1984).
- 1980 Julio Iglesias
- 1981 Richard Clayderman
- 1982 I Colombaioni, Willy Lustenhouwer
- 1983 Herman Van Veen, Will Ferdy, Rhoda Scott

Ten slotte van dit gedeelte mag ik niet vergeten de Vlaamse Klub Kust te vermelden, die instaat voor de organisatie van een gedeelte der winteractiviteiten in het Kursaal en aan wie wij onvergetelijke avonden te danken hebben gaande van de reeks "met een muze op schoot" in de zeventiger jaren tot het herhaalde optreden van onze bard uit de Westhoek Willem Vermandere.

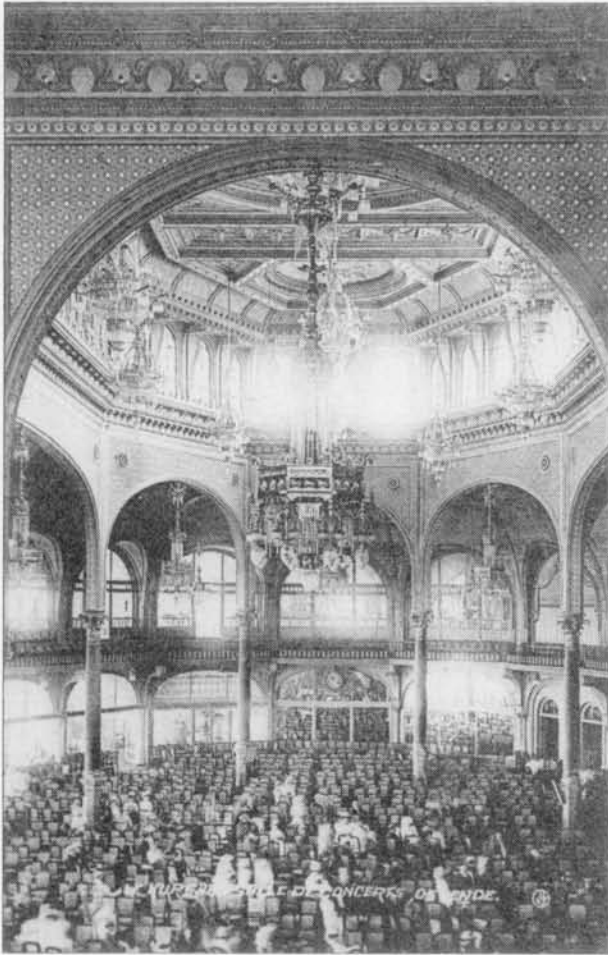
Recitals

Na de lichte muziek stap ik over naar wat men pompeus de ernstige muziek noemt om er de vedetten in het daglicht te stellen die alleen of in kleine groep musiceerden.

De titel van dit hoofdstuk zou dus kunnen luiden "de recitals of de kamermuziek".

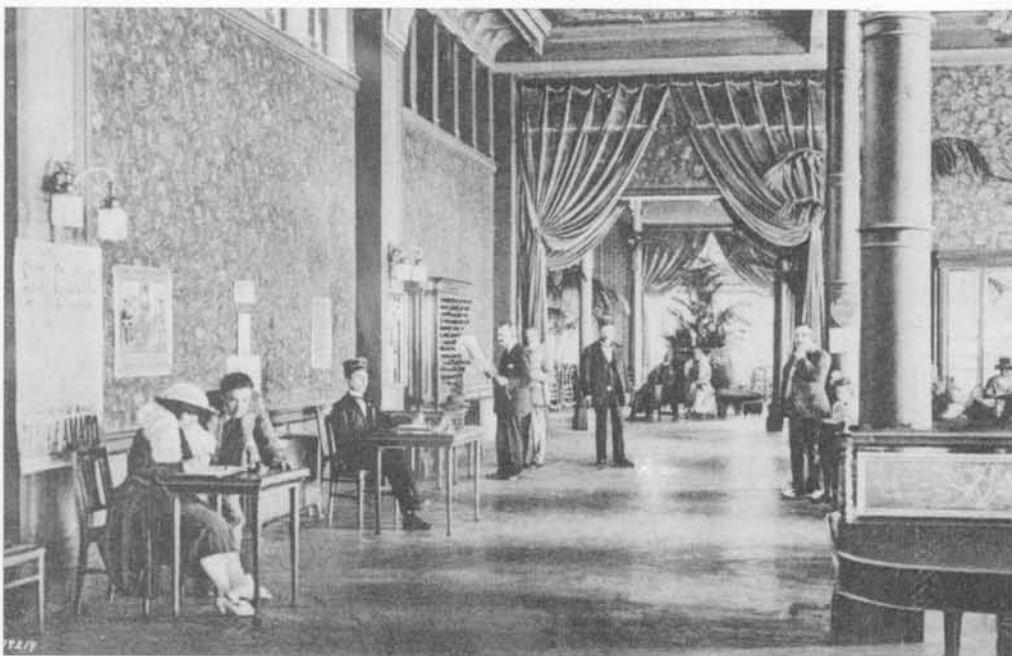
1956 Berl Senofsky, le prijs van de vioolwedstrijd Koningin Elisabeth 1955 - Nicolas Alfonso, gitaar - Wilhelm Kempff - Yehudin Menuhin (ik heb mij laten wijsmaken dat tijdens het optreden van de beroemde violonist een lamp neerviel en vlak naast hem brak, doch dat hij ongestoord doorspeelde) - Geza Anda, een even wereldvermaarde pianist - Isaac Stern, een andere beroemdheid - Stanislas Niedzielski, pianist (ook in 1963, 1970 en 1971).

BINNENZICHTEN KURSAAL

De ambassadeurszaal (circa 1935)

De concertzaal (1900)

De leeszaal (circa 1910). Burgemeester Max van Brussel leest rechtstaand de krant.

- 1957 Louis Backx, piano - Rudolf Schock, Tenor
- 1958 François Glorieux, le optreden van een toekomstig habitué - Samson François, deze pianist kwam terug in 1962 - Gloria Davis, de door Porgy and Bess beroemde sopraan.
- 1959 Adam Harasiewicz, piano - Astrid Varnay, zang
- 1960 Thérèse Allaert, contralto - Georgy Criffra, de uitgeweken Hongaarse pianist die we meermaals zouden terughoren.
- 1961 Nicanor Zabaleta, harp - Victoria de Los Angeles de internationaal beroemde sopraan met als begeleider aan de piano de even befaamde Gerald Moore ; zij stond ook op het programma in 1962, 1966 en 1972 - Van Cliburn - Naum Slusny, die tot in 1976 regelmatig op de affiche zou staan - Tony Poncet, tenor.
- 1962 Jacques Genty, piano (evenals 1963 en 1965).
- 1963 Vladimir Askenazy, pianist uit Soviet-Rusland. Het trio Isaac Stern, viool, Eugène Istomin, piano en Leonard Rose, cello.
- 1966 Elisabeth Schwarzkopf, nog een internationale beroemdheid van de zang - Jorg Demus, piano.
- 1967 Aldo Ciccolini en Malcolm Frager, pianisten.
- 1972 Sviatoslav Richter (voor de over gans de wereld beroemde Russische pianist waren amper een 400 luisteraars opgekomen, wat hem danig uit zijn humeur bracht) - Henryk Szering, viool.
- 1976 Om de 100e geboortedag van Koningin Elisabeth te vieren speelden op 21 juli het Koningin Elisabeth-trio, samengesteld uit Carlo Van Nest, viool, Eric Feldbusch, cello en Naum Slusny, piano, en op 22 juli het Gretry-kwartet (Marie-Christine Springuel en Veronique Bogaerts, violen - Thérèse Gillison, altviool en France Springuel, cello).
- 1983 Pierre Volondat, eerste prijs Koningin Elisabeth wedstrijd 1983 vermocht het op 7 augustus een volle zaal te lokken, zodanig dat een tweede optreden op 26 augustus gecontracteerd werd.
- 1984 De twee recitals in het kader van de Biënnale Koningin Elisabeth oogstten groot succes. We hoorden Peter Zazovsky (2e laureaat viool in 1980) en Alan Weiss (4e laureaat piano in 1978) op 11 maart en de pianisten Daniel Blumenthal (4e laureaat 1983) en Eliane Rodriguez (5e laureaat 1983) op 19 mei beiden in solo en eveneens in duo.

Jazz

Jazz weerklonk steeds uit alle hoeken van het Kursaal en onder haar meest diverse vormen. Jacques Loussier en zijn Trio Play Bach (piano, contrabasse en drums) bewezen in 1965 en 1966 dat de grote Bach en de jazz-vorm niet onvereenigbaar zijn. William "Count" Basie and his orchestra waren te gast op 28 augustus 1963 en 18 juli 1975. Zij gaven ons een prachtige show van onvervalste jazz-muziek. Een pareltje van synchronisme werd vertolkt door twee drum-spelers.

Onze noorderburen zonden ons de befaamde Dutch Swing College Band op 24 juli 1966. En uit eigen land dirigeerde Etienne Verschueren de BRT-big-band op 2 augustus 1968.

Oostende genoot de grote eer Edward Kennedy Duke Ellington and his orchestra te mogen ontvangen op 1 augustus 1970. Hij liet ons genieten van The new Orleans Jazz suite.

Op 18 april 1976 was het de beurt aan The Glenn Miller Orchestra onder leiding van Jimmy Henderson dat ons de sound van de betreurde orkestleider terugschonk. Nadat reeds een jazz-festival was georganiseerd door de Hot Club van België in 1961, werden van 20 juli tot 25 juli zowel in 1982 als in 1983 door de directie van het Kursaal een "Oostende Rhythm 'n Jazz Festival" op touw gezet, dat zowel uit indoors als out-doors manifestaties bestond. Buiten reeds geciteerden traden op Toots Thielemans, Joe Pass, Oscar Peterson, Fats Domino, Lionel Hampton en Stephane Grapelli.

Gesproken Toneel

Voor toneelopvoeringen beschikte Oostende over het ruime auditorium van het Kursaal en de inwendig verbouwde Koninklijke Schouwburg. Deze laatste werd opgeofferd aan een torenproject en het auditorium behield ook niet zijn oorspronkelijke gedaante, daarover heb ik al uitgeweid.

Wanneer ik chronologisch over gesproken toneel wil spreken, dan gaat het allereerst over Franse komedies, die ik sedert 1962 heb bijgewoond en waarvan ik enkele wil in herinnering brengen : Les oeufs de l'autruche, van André Roussin ; in 1963 - Gigi, van Colette, met Alice Tissot en Domino, van Marcel Achard ; in 1964 - Madame Sans-Gêne, van Victorien Sardou. Lorsque l'enfant paraît (nog van André Roussin.

Van al deze toneelspelen die hoofdzakelijk het klassieke driehoeksgeval als onderwerp hebben, verkies ik die van André Roussin. In 1965 werden nog twee stukken van Jean Cocteau opgevoerd : Les parents terribles en La machine à écrire.

In 1967 werd voor het eerst Nederlands toneel voorgebracht en wel Wie is Bang voor Virginia Woolf, van Edward Albee door de K.V.S. Onze Oostendse toneelspeelster Gella Allaert vervulde de hoofdrol.

In hetzelfde jaar, op 24 augustus, werd Boeing-Boeing van Marc Camoletti door de Compagnie du Théâtre Royal des Galeries vertolkt. Christiane Lenain, Jean-Pierre Lorient waren erbij. Dit blijspel werd viermaal door een ander gezelschap opgevoerd : in 1969 door de K.V.S. met Nand Buyl en Rik Andries, in 1971 door onze Oostendse groep de Bacchanten en in 1981 door onze nationale grapjassen Gaston Berghmans en Leo Martin.

's Winters kan per abonnement toneel bijgewoond worden. De Galas Karsenty uit Parijs waren jarenlang geprogrammeerd eerst in de Koninklijke Schouwburg, daarna in het Kursaal.

Later werd volledig overgeschakeld naar Belgische groepen. Ik ver-
noem Théâtre Molière, Théâtre National de Belgique, Le Rideau de
Bruxelles, Théâtre des Galeries St. Hubert, van franstalige zijde.
Nog te vernoemen acteurs zijn Marthe Dugard, Serge Michel, Werner
Degan.

Vermeldenswaardige stukken zijn Pelléas et Melisande van Maurice
Maeterlinck, Une femme qu'a le coeur trop petit van Crommelynck.
La puce à l'oreille van Georges Feydeau, Caligula van Albert Camus,
Quatre pièces sur jardin van de Barillet et Gredy. Equus van Peter
Shaffer.

De Vlaamse toneelgezelschappen waren De Koninklijke Vlaamse
Schouwburg van Brussel, De Koninklijke Nederlandse Schouwburg van
Antwerpen, Het Nederlands Toneel Gent en Het reizend Volkstheater.
Ik vernoem enkele hoofdrolspelers : Yvonne Lex, Ann Peterson, Jet
Naessens, Chris Lomme, Walter Moeremans, Werner Kopers, Hugo Van
den Berghe, Anton Peters, Jef Demedts, Roger Bolders, Jan Reusens,
Vik Moeremans, Cyriel Van Gent, Jo De Meyere.

Enkele voorbeelden van uitgevoerde stukken mogen volstaan om de ver-
scheidenheid van het repertorium weer te geven : Koning Oedipus van
Sofocles ; Elckerlyc en De gecroonde Leersse ; Hamlet, Othello en
Elk wat Wils van Shakespeare ; Becket van Jean Anouilh ; Fientje
Beulemans van Fonson & Wichelen ; Tchao van M-G Sauvajon, Menuet
van Louis-Paul Boon, Jessica ! en Orestes van Hugo Claus. Ik wens
tot slot een drietal superproducties te melden : August AUGUST,
august in 1971 en De Vrek in 1973 van Ravel Kohout en Molière, beide
stukken met Luc Philips en Jan Lecléir en het sublieme afscheid aan
het toneel van Luc Philips in het éénmansstuk Clarence Darrow, ge-
schreven door David W. Rintels.

Gezongen toneel

De lyrische kunst krijgt in Oostende een karige behandeling.
De hiernavolgende lijst blinkt zeker niet uit inzake lengte en men
moet daarbij bedenken dat ze een periode bestrijkt van nagenoeg
dertig jaar. De uitvoeringen in concertvorm laat ik buiten beschou-
wing.

De Barbier van Sevilla was de enige opera die driemaal werd op-
gevoerd. Op 7 augustus 1960 werd Rosina gezongen door Christiane
Gruselle, Figaro door Gilbert Dubuc en Basile door Huc Santana. IK
herinner mij nog steeds de "Air de la Calomnie" die hij zong
getooid met een tweemeterlange stoofbuishoed. De orkestleider was
Gaston Danman.

Een tweede opvoering greep plaats op 29 juli 1962 eveneens met
Christiane Gruselle. Op 5 augustus 1965 was het festival van Aix-
en-Provence te gast met ditmaal Edgard Deneux als dirigent.

In 1959 speelde de Oper van Gent Dialogue des Carmélites van Poulenc - in 1961 vertolkte de Deutsche Kammer-Oper Berlin Die Entführung aus dem Serail van Mozart - in 1962 dirigeerde Gaston Damman Rêve de Valse en zongen Tony Poncet en Gita Nobis Le pays du sourire - in 1963 was het de beurt aan Chanson d'amour gebaseerd op melodieën van Franz Schubert, gezongen door solisten van de Koninklijke Muntchouwburg met een orkest onder leiding van Roger Vandeputte - ook in 1963 kregen we de uitzonderlijke gelegenheid Robert Manuel en Jacques Charon, sociétaires de la Comédie française aan het werk te zien in een beroemde operette Phi-phi (Phidias was een Griekse beeldhouwer) van Christiné - een andere versie van Phi-phi werd gebracht in 1967 - in 1964 dirigeerde Edgard Deneux Così fan Tutti - deze opera van Mozart kreeg een herhaling in 1975 met Rudolf Schock - De Opera d'Arnan van Gilbert Becaud werd in 1968 opgevoerd - in 1969 konden we No-no-nanette horen - De Opera de Wallonie kwam voor het voetlicht met Carmen, waarvoor wij, het stuk zowel als de interpretatie, de meeste waardering hadden - De Opera de Wallonie zorgde eveneens voor La Bohème in 1970, Madame Butterfly in 1971 en Rigoletto in 1972. Ik denk dat het daarna windstil was op gebied van lyrisch toneel in onze badstad.

Op 27 september 1980, vanaf 19u30, beleefde het Casino-Kursaal een glansavond, die voor mij het summum betekent van de na-oorlogse periode. Dan werd "Die Fledermaus" van Johann Strauss in originele versie en in eigen decors opgevoerd door de Wiener Volksoper. Dirigent was Franz Bauer-Theussel, hoofdrollen zongen Mirjana Irosch en Peter Minich. In ieder van de drie bedrijven werd een ballet gedanst. De Keizer-walzer was één schittering van goud-roden avond-japons. Naar het schijnt had Frau Einzi Stolz voor dit evenement gezorgd. Het bleef jammer genoeg bij deze ééndagsvlieg. Als hoop in de toekomst kregen wij met Pasen de operette Der Bettelstudent van Carl Millöcker waarin Ivan Rebhoff de hoofdrol zong.

De Dans

In het Casino-Kursaal wordt enorm veel gedanst. In de ere-hall gaat geen maand voorbij zonder bal : bal van de Vlaamse Klub Kust, Bal van de Zeemacht, Prinsenbal, ieder middelbare school heeft zijn bal, voor de kinderen is er gecostumeerd kinderbal; we hebben nu ook het bal van de Burgemeester. In andere zalen wordt ook geregeld gedanst. Maar voor de spektakeldansen keren we terug naar het auditorium en geven allereerst een overzicht van de folkloristische balletten.

Spanje heeft ons het meest laten genieten van zijn folklore. Enkele van de hiernagenoemde groepen kwamen reeds verscheidene jaren terug : Salvador Vargas, Luisillo, Pilar Lopez, La Chunga, Alberto Lorca. We kunnen wel gecharmeerd worden door de vlugdraaiende veelkleurige rokjes, doch het voortdurend handgeklap, het slaan met de hielen, de langgerekte melopeeën blijven onze Belgische oren niet bekoren.

Onze Poolse vrienden zonden ons het ensemble Lubeleski en het Nationaal Ballet van Polen Mazowsze. Uit Tchecho-Slowakije kwamen het ballet Broln en de groep Carnica-Moravia. Ook de Russische dansers waren meermaals te gast : Berezka, Irena Grjebina, het Georgisch Ballet. Wie vergeet al die schijnbaar voetloze dames, die geruisloos over het plankier schoven ? Wij kregen nog de koren en dansers van de Sovjet-vloot en eveneens van het Sovjetleger. Veel sukses oogstten ook de Israëlische Balletten Rotschild - Hrifa en het Grand Ensemble folklorique d'Israël.

Wanneer ik vervolgens het Senegalees Nationaal ballet vermeld, dan kan ik niet nalaten aan te stippen hoe relatief alles in de wereld is. Wanneer de huidskleur donker is, dan hoeven de danseressen zich inderdaad niet te kleden zoals hun blanke sexegenoten. Met de rest van mijn lijstje reizen we nog over een heel deel van onze aardbol; het Afrikaans ballet Keita Fodeba, het ballet van Guinea, het ballet van Tahiti, The Kathalaki Dance Theatre of India, het Nationaal Ballet van Marokko, het nationaal Ballet van de Filippijnen.

Tot slot gaan wij naar het Verre Oosten waar uitgenodigd werden om te komen dansen te Oostende het Folkloristisch ensemble uit Japan en het Artistiek Zang- en dansensemble uit de volksrepubliek China.

In Oostende wordt de klassieke dans in ere gehouden. De balletmeester Sacha Ravinsky is te vernoemen in verband met onze vorige Kursaal. Ik sprak reeds over een dansgroep. Zeker mag ik de balletschool Rose d'Ivry niet vergeten, die al reeds sedert 1949 bestaat en thans onder de kundige leiding van Carla Rabauin één van de kelders haar oefenterrein heeft. Meermaals zijn de danseresjes een verdieping hoger in het Kursaal te zien wanneer ze één of ander spektakel opluisteren of tijdens hun om de vier jaar gegeven dans-recital. En dat daarmee niet alles gezegd is bewijst het bestaan van de dansschool Maria-Ellen, die eveneens al op het podium verscheen.

Oostende is werkelijk het Mekka geweest van dans en ballet. Een chronologisch overzicht lijkt mij niet ongewenst.

In 1955, 1956 en 1957, telkens twee avonden met een ander programma, was het Grand Ballet du Marquis de Cuevas te gast. De balletten Jean Babilée kwamen in dezelfde jaren op. De naam Maurice Béjart was voor 't eerst te lezen in 1956 met Les Ballets de l'Etoile. Het ballettenkorps van de Opera van Parijs met Serge Lifar stond op de affiche in 1957. In 1958 en 1959 dansten Dolores Laga en André Leclair met het ballet van de Koninklijke Muntchouwburg. Een dansfestijn werd ons geboden door het ballet en het orkest van de Koninklijke Opera van Antwerpen onder leiding van André Vandernoot op 15 juli 1959. Pulcinella van Igor Stravinsky, De wonderbare mandarijn van Bela Bartok en de Bolero van Ravel vormden de ingrediënten van deze onvergetelijke avond.

Het Scala van Milaan zond zijn sterdansers op 5 augustus 1960, de Belgische sterdansers waaronder Andrée Marlière kwamen aan de beurt op 23 augustus en het duo Zizi Jeanmaire - Roland Petit op 27 augustus 1960 en opnieuw op 11 augustus 1961.

Het beroemde ballet-theater Kurt Jooss vertolkte een door de pers zeer gewaardeerd programma op 1 augustus 1962. Klassiek ballet bracht eveneens de Russische groep Serge Golovini op 7 augustus 1963 en 31 juli 1964. The London Festival Ballet zagen we op 29 en 30 augustus 1964 met als solisten Irina Borowska, Margot Miklosy, Ben Stevenson, John Glipin en orkestrale ondersteuning door de Philharmonie van Antwerpen.

Uit Amerika kwam The Paul Tylor Dance Company van New-York in 1965. Nog een artistieke gebeurtenis was de komst van het ballet van de Opera van Kiev op 17 en 18 augustus 1967. Cinderella, op muziek van Serge Prokofieff, werd door het Ballet van de Koninklijke Vlaamse Opera uitgevoerd op 22 augustus 1968. Andrée Marlière was Assepoes, André Leclair de prins en Fritz Celis dirigeerde.

Het Ballet van XXe eeuw Maurice Bejart heeft de persgala verzorgd met het orkest van de nationale opera, geleid door André Vandernoot. In 1969, op 23 juli, was het de beurt aan Le Ballet de Wallonie en op 21 augustus, opnieuw het ballet van de K.V.O. te Antwerpen.

19 juli 1970 was een hoogdag voor de danskunst. De Engelse Margot Fonteyn en de Russische sterdanser Alexander Noerejev traden voor de eerste keer samen op een Belgisch podium op met het ganse Nationaal Ballet van Nederland. Het romantisch ballet "Giselle" vormde het programma. Andermaal was het "Ballet van de XXe eeuw" met Maurice Bejart te zien op 22 augustus met onder meer "Actus Tragicus" van J.S. Bach en "Die vier letzte lieder" van R. Strauss.

Augustus 1971 was eveneens voor balletliefhebbers een gezegende maand. De 4e trad The Dance Theatre of Harlem voor het voetlicht. Gezien het succes mochten zij terugkeren in 1972. De 12e was het de beurt aan de solisten van ballet Opera Sofia, als uitblinker Vera Kirova. The stars of faith of Black nativity zongen en dansten de 17e. En nogmaals kregen we het Ballet van de XXe eeuw. Maurice Bejart stelde ons voor Rudolf Nurejev, Paolo Bortoluzzi, Suzanne Farrell en Jorge Dann.

Het eerste optreden van het Ballet van Vlaanderen dateert van 25 augustus 1972. Onder directie van Jeanne Brabants werden vier balletten gedanst. Onder de soledansers noteer ik Aimé de Lignière, Stefan Schuller, Kathleen Smith en Winnie Jacobs. Maurice Bejart met zijn ballet kwam terug op 25 augustus 1973. In 1974, op 20 augustus vormde het Wiener Staatsopernballett und orchester het topevenement van het seizoen met muziek van Tchaikowsky.

Het Grand Ballet classique de France, opgericht door Claude Geraud, bezorgde ons twee memorabele avonden. De eerste, op 20 juli 1975, bracht ons onder meer het tweede bedrijf uit Coppélia van Léo Delibes; de tweede, op 29 juli 1977, eindigde met "Noir et blanc", ballet van Serge Lifar op muziek van Edouard Lalo-LianeDayde, Attilio Labis en Christina Vlassi zijn enkele sterdansers.

Een internationaal ballet-gala werd ons geboden door de sterren van het Bolshoi-theater uit de USSR Ekaterina Maximova, Vladimir Vasselev, Nadejda Pavovla en Vjachestav Gordejev, alsook Elsil Elman van Colon de Buenos Aires en Georges Piletta van de opera van Parijs.

Ook het nationaal Ballet of Cuba "Alicia Alonso" was van de partij, dit alles op 16 augustus 1981.

Ten slotte keer ik nog even terug naar ons eigen Ballet van Vlaanderen, dat sedert 1973 ieder jaar het winterseizoen, op touw gezet door de Vlaamse Klub Kust, afsluit. Dankzij het prachtig lichtorgel van het auditorium en in sobere decors werden ettelijke nieuwe balletten gecreëerd. Wij moeten ons thans wel tevreden stellen met muziek langs bandopnemer, maar daaraan hebben allicht eigentijdse bezuinigingen schuld. Om onpersoonlijk te blijven stip ik alleen namen van balletten aan : Brandenburg drie, op muziek van Bach-Ritus Paganus, van François Glorieux - De groene tafel, van de choreograaf Kurt Jooss - De liefdesscène uit Roméo et Juliette, van Hector Berlioz - Offenbach Folies, natuurlijk van Jacques Offenbach - Cantos firmus, eveneens gebaseerd op Bach's muziek - Bartok twaalf - Uilenspiegel de Geus, een avondvullend programma - Les patineurs, met muziek van Meyerbeer - Grand Hotel - Holbergsuite, muziek geleverd door Edward Grieg - Chabriana - La cathédrale engloutie, volgens Debussy, Carmina Burana, van Carl Orff.

De symphonische orkesten

Om de vier jaar is Brussel het muzikaal centrum van de Koningin Elisabethwedstrijd voor piano afgewisseld met een gelijkaardige competitie voor viool. Oostende deelt de eer met Spa om na Brussel de laureaten te ontvangen voor een concert van concerto's. In 1980 speelden op 21 juni onderscheidenlijk Michaele Martin, 5e prijs, het 3e concerto van Mozart, Takashi Shimizu, 3e prijs, het concerto van Mendelssohn en Yuzuko Horigone, 1e prijs, het concerto van Sibelius, De Roemeense en de twee Japanezen werden begeleid door L'Orchestre de Liège onder leiding van Edgard Doneux. Na de violonisten kwamen de pianisten aan de beurt in 1983. Op 11 juni kwam vooreerst de 6e laureaat, de vaderlandsloze Sergy Edelmann het 1e concerto van Chopin spelen ; hij werd gevolgd door de Amerikaan Daniel Blumental met het 1e concerto van Tchaikowsky. Na deze 4e laureaat werd het concert besloten met een uitvoering door de 2e laureaat, de Duitser Wolfgang Mantz, van het 3e concerto geschreven door Ludwig van Beethoven. Ook het orchestre de Liège zorgde voor het samenspel. de orkestleider was ditmaal Pierre Bartolomé.

Ik vernoem nog enkele vorige laureaten die in Oostende zijn opgetreden : Stoika Milanova, Valère Kamychev, David Lively en Leonid Kogan. Belgische geklasseerden kregen we ook te horen : de pianisten Claude Coppens en Jean-Claude van den Eynden, de violonisten Miriam Fried, Edith Volckaert en Clement Quatacker.

Een aan te moedigen initiatief was het inrichten van de Biënnale Elisabethwedstrijd waaraan Oostende mocht deelnemen. Kwamen achter-eenvolgens aan de beurt : Pierre-Alain Volondat (1e laureaat 1983) op 25 februari met het 2e pianoconcert van F. Liszt, begeleid door de Philharmonie van Vlaanderen gedirigeerd door François Huybrechts

- op 28 april Wolfgang Manz (2e laureaat 1983) die de weinig gespeelde variaties op een Thema van Paganini door Sergei Rachmaninoff vertolkte bijgestaan door het nationaal orkest van België onder leiding van zijn eerste dirigent Mendi Rodan - Adel Rahman el Bacha (1e laureaat 1978) op 15 juni met het Orchestre de Liège, gedirigeerd door Pierre Bartholomé gaf ons Rachmaninoff nr. 2.

11 juli is de nationale feestdag van Vlaanderen geworden en wordt sedert 1961 in het Kursaal gevierd met Vlaamse muziek en Vlaamse liederen. Het hulde-concert Constant Permeke was daarvan de inzet op zaterdag 8 juli 1961. De James Ensor-suite van Flor Alpaerts, De Constant Permeke suite, muziek van Jan Decadt, tekst van Jan Vercammen en ten slotte de Rubens-kantate van Peter Benoit waren de pijlers van dit programma. Het symphonieorkest van de BRT, allerlei koren en de declamator Antoon Vanden Plaetse waren de uitvoerders onder leiding van Leonce Gras. Tal van personaliteiten waren aanwezig waaronder de Gouverneur van Outryve d'Ydewalle en de Burgemeester Piers. Een andere gebeurtenis was de uitvoering van het oratorium Lucifer, van Peter Benoit, op 10 juli 1967. Ook de BRT met koor en orkest en ook Leonce Gras als dirigent brachten dit werk ten gehore. Andere 11 juli-vieringen werden gevuld met Vlaamse synphonische muziek, ontspanningsavonden en sedert 1971 het Zeezangfeest. De Guldensporenavond verplaatste zich in 1982 en 1983 naar de Ambassadeurszaal waar het Westvlaams Jeugdorkest voor het muzikaal genot zorgde.

De viering van het Belgisch Nationaal feest, een toppunt van de vooroorlogse Kursaal, is helemaal te loor gegaan. Wel werd gepoogd op 14 juli een oude traditie te doen herleven, die om onze zuiderburen te gedenken. Wel is de Franse muziek rijk genoeg om een afzonderlijk concert te stofferen. We hoorden op 14 juli 1960 Jeanne Rhodes en Albert Lance in aria's van Massenet en Bizet en ook de symphonie van César Franck, die in feite een Belg was. We hoorden op 14 juli 1961 Le Carnaval d'Aix van Darius Milhaud en Symphonie fantastique van Berlioz. François Glorieux speelde piano en André Cluytens dirigeerde. Op vrijdag 13 juli 1962 zong de beroemde Franse bariton Gerard Souzay met het orkest van de BRT, leiding Daniel Sternefeld.

(vervolgt)

André VANDENAUWEELE

DE PUTTI'S

Verleden jaar publiceerde ons lid de Heer A. VANDENAUWEELE in ons tijdschrift een bijdrage over vier putti's die wat verloren stonden in het Koningspark.

Inmiddels heeft het Stadsbestuur van Oostende de beeldjes vandaar laten wegnemen en ze na een grondige beurt mooi geplaatst in het Stedelijk Zwembad.

O.V.

DE MOORD IN DE DUINEN BEZONGEN

De meeste - en oudste - onder onze leden-lezers zullen zich nog de "California" herinneren en ook de onopgeloste moord op Margariet CHEYNS begin juli 1933.

Voor wie het niet weet, de "California" was een groep villa's langs de huidige Troonstraat, ongeveer op de plaats van het huidige appartementsgebouw Equus. Midden de groep villa's stond een gebouw dat dienst deed als "café-dancing", soort night club die tijdens het seizoen veelvuldig bezocht werd door vreemdelingen en een groep mensen die zich lieten doorgaan voor kunstenaars.

Enkele dagen na de verdwijning van Margariet Cheyns - dinsdag 1 oogst - ontdekten spelende kinderen in de duinen nabij de "California" het onder het zand begraven lijk van de vermiste vrouw.

We zullen niet verder ingaan op de gebeurtenissen, hierover schreef wijlen E. Lauwers destijds in "Ostend Flash" een uitgebreide reeks artikels. In "Langs 't hard zand" van O. Vilain verscheen eveneens een korte historiek over "De moord in de duinen" (p. 126-128).

Het was in die periode dat Frans Jacobs, volkszanger, de markten bezocht en van de moord gebruik maakte om een tweetal "speciale edities" van zijn liederen die hij zong en verkocht aan de man te brengen. Frans Jacobs moet zeer waarschijnlijk - naast de bekende Tamboer - ook te Oostende de markt bezocht hebben want ons medelid R. De MAEGD is in het bezit van enkele "vliegende bladen" waaronder ook een reeks van Frans Jacobs en hieronder bevinden zich twee liederen over de moord te Oostende, gedrukt door de Gebroeders Meere te Gent en als "bijvoegsel" verkocht naast de gewone bladen.

We geven hier de tekst weer van ieder blad (formaat 25,5 x 14,5 en slechts aan één zijde voorzien van tekst).

De muzikale kennis van Frans Jacobs moet nogal beperkt zijn geweest ondanks de toenmalige periode waarin betrekkelijk veel liederen - vooral via Frankrijk - in onze gewesten bekend waren. Zo ben ik in het bezit van een "bijvoegsel" van de zelfde zanger over de "VREESELIJKE MISDAAD TE BEERNEM" op de zangwijze van (zeer toepasselijk !!!) : Plaisir de Bois (sic).

De moord op Margariet Cheyns bezingt Frans Jacobs op de melodie "Einmal am Rhein" geschreven door Willi Ostermann voor... karnaval en dat bij ons in die dagen ook zeer bekend was.

Nu ter zake. Wij geven de liederen in hun gedrukte versie.

angw. Fijn aan den Rijn

DE VREESELIJKE MISDAAD te Oostende

1 e. Compleet

Vreeselijk op aarde
Wat er zoo allemaal gebeurt
't Menschelijk gevoel
Die is verdwenen en verscheurd

Weer eene moord
Met smart en rouw
in Oostende vond men 't lijk van eene
Jonge vrouw

REFRIJN

Wie is voorwaar
Van d'arme meid de moordenaar
Die er welaan
Nog geenen mensch had kwaad gedaan
Vreeselijk is 't lot
Te sterven door een booze hand
Daar in de duinen wat een wêe
Levend begraven dicht ter zee
Vind men u beul moordenaar
Uw straf zal wezen zwaar

2 e Compleet

Binst de genoegens
Van het volk die is aan zee
Wordt er beraamd
Een wreede misdaad daar te stee
Moordenaarsbloed
Wanneer zult gij
Voor moorden op groot en klein
Voor goed vernietigd zijn

3 e Compleet

De droefheid der ouders
is zoo lastig en zoo groot
Hun eenig kind (1)
Die vond zoo eene wreede dood
Dicht bij het strand
Moordenaars hand
Eens komt toch uw straf bij God
De wroeging en uw lot.

(1) dit is een dichterlijke vrijheid van Frans Jacobs, Margariet
Cheyns had minstens nog een zuster.

En alsof het daarmee nog niet genoeg was, of was het tengevolge van
het sukses in de verkoop, volgde spoedig daarop een tweede "bijvoeg-
sel van Fr. Jacobs uit de Zandstraat van Gent" als volgt.

Zangw. Fijn aan den Rhijn

VERVOLG DER GEHEIMZINNIGE MISDAAD
te Oostende

1 e Compleet

De stad van Oostende
Aard van vreugde en plezier

Die werd verstoord
Door eene moord die is geschied
Een jonge vrouw
Vond men voorwaar
Levend begraven in de
Duinen
Door eenen barbaar

2 e Compleet

Dagen en weken
Zijn voorbijdat die misdaad
Ginds is gebeurt
Waar eene Moeder, Vader, treurt
Hun eenig kind (1)
Die werd bemind
Moe gelokt daar in 't geheim
En wreed vermoord, ontzind.

REFREIN

Gij moordenaars
Eens zult gij boeten in 't gevang
Want uw geheim die zal niet duren levenslang
Recht zal geschiën
Voor uw misdaad, gij boorze liën
Uw wreedheid, gijimmers te groot
De straf zal eezen tot de dood
Uw slachtoffers geest voortaan
Zal eeuwig voor u staan

3 e Compleet

Wreed zijn de lieden
Die zoo een lafheid begaan
Vindt men het spoor
Dan is het ook met u gedaan
Eens komt den dag
't zij vroeg of laat
Dat gij voor uw leven lang
Zult lijden in 't gevang

(1) nogmaals dezelfde dichterlijke vrijheid of was het fantasie van
Jacobs : Margariet Cheyns was geen enig kind.

Jef KLAUSING

DE ZEEWIJDING TE OOSTENDE

Onlangs vroeg mij een lid van DE PLATE wanneer de zee_wijding te Oost-
ende ontstaan was. Ik kon daar niet onmiddellijk op antwoorden. Per
toeval lees ik op bladzijde 79 van het boek : de Belgische Kust in
Beeld van de hand van J. van Remoortele dat deze traditie te Oost-
ende zou teruggaan tot 1267.

J.H.K.

Grasduinend in het verslag van de Oostendse gemeenteraadszitting van 4 maart 1922 werd ik plots getroffen door de rubriek : "Batterij Gneisenau - Overgave aan de stad".

Ik kreeg een nostalgiek schokje. Op die kanonnen, opgesteld op de dijk vóór het beroemde Palace Hotel, had ik, na de aftocht van de Duitsers nog gespeeld. Misschien op het einde van 1918, maar in elk geval de eerste jaren daarna. Ik voel nog het koude harde staal van de ontzaglijke loop waarlangs ik mij triomfantelijke voorwaarts trok. Een opwindende belevenis voor 'n kleine jongen 9 jaar : zo'n machteloze vuurspuwende draak te berijden. Dat is nu 65 jaar geleden. Nog herinner ik mij het gedonder en geknal toen de Duitsers de vier stukken deden springen in oktober 1918. Alle omwonenden (vooral uit de Sportstraat en het aansluitende gedeelte van de Nieuwpoortse Steenweg) waren gewaarschuwd. We hadden dus de bedreigde vensters tijdig geopend zodat we geen schade leden.

Sinds enkele jaren pas weet ik dat die kanonnen de batterij Gneisenau vormden en deel uitmaakten van het reusachtig defensief systeem dat de Duitsers aan onze kust in 1914-1918 hadden uitgebouwd. Geïnteresseerd ging ik op zoek naar documentatie.

Gegevens voor onderhavig artikel heb ik gehaald uit het werk van J.D. Massot, ex-fotograaf van het Belgisch leger die onmiddellijk na de wapenstilstand een verzameling foto's aanlegde, en van F. T'Sas, een militair deskundige (zie achteraan volledige bibliografische inlichtingen daarover). Ook "1914-1918. Oostende onder de Duitse Bezetting" van A. Elleboudt en G. Lefèvre (z.d.) (=O.D.B.) heb ik geconsulteerd.

En nu terug naar de bovengemelde gemeenteraadszitting van 4 maart 1922. Voorzitter-burgemeester E. Moreaux deelde daar mee dat, als antwoord op de vraag van de militaire overheid, het schepencollege van zins was de kanonnen van de Gneisenau-batterij te plaatsen op de vier hoeken van het bloemenpark vóór de kazerne van het 3de linieregiment (Hazegras). Hij vroeg of de gemeenteraad met dat plan akkoord ging.

Tijdens de volgende zitting (1 april 1922) las schepen A. Elleboudt het rapport van de commissie van openbare werken voor. Het besluit daarvan luidde dat die kanonnen inderdaad het best zouden geplaatst worden vóór de genoemde kazerne. Ze zouden het aldaar op te richten heldenmonument gunstig omlijsten. Dat verslag werd goedgekeurd en het schepencollege moest het besluit uitvoeren.

Maar, zoals in zoveel gevallen, is het daarbij gebleven. Die vier kanonnen verdwijnen uit het Oostends gemeenteblad en verhuizen ook niet naar de kazerne. Wel worden ze van de dijk weggehaald. Wanneer en waarheen ? Dat behoort tot de geheimen van Mars.

De batterij werd genoemd naar Graf August Neithardt von Gneisenau (1760-1831), Pruisisch generaal. Als stafchef onder maarschalk Blücher had hij bijgedragen tot de nederlaag van Napoleon op 18 juni 1815 in de slag bij Belle Alliance (zo heet bij de Duitsers wat Britten en Nederlanders Waterloo noemen en de Fransen : Mont-St.-Jean).

De eenheid bestond uit 4 stukken van 150 mm, ieder met een half-cilindrisch torentje, op een centrale spil (zie foto 58 bij Massot). Van de batterij bestaan er ook prentkaarten (uitg. Nels en Arco) waarvan ik, gelukkig een paar op de kop heb kunnen tikken. Zij behoorde tot de batterijgroep B die allerlei aanvallen op de kust en vooral pogingen om havens te versperren moest afslaan. Opgesteld op de dijk, vóór de galerij van het Palace Hotel, waren de kanonnen goed zichtbaar van uit zee en heel kwetsbaar.

Mij werd verteld dat de batterij pas in 1918 werd opgericht en heel weinig in actie kwam. In juni 1916 bestond ze nog niet. Dat bewijst een foto bij het artikel "Ostende von heute" in "An Flanderns Küste. Kriegszeitung für das Marinekorps" (nr 6, 1 juni 1916, p. 45). Het is een gezicht op de Kursaal van uit de galerij van het Palace Hotel. Van kanonnen is er geen spoor.

Dat de batterij er eerst in 1918 kwam, wordt onrechtstreeks bevestigd door het slordige en onnauwkeurige O.D.B. Het lijvig oorlogsverslag (570 blz.) vermeldt de batterij nergens met naam, maar kent toch het bestaan ervan. Op pag. 529 lezen we immers : "Aan het Palace Hotel waar eene batterij opgeblazen was...". Dat moet gebeurd zijn 1 of 2 dagen vóór 17 oktober, de dag der bevrijding. Verder wordt de batterij bedekt aangeduid door een dubbele tekst maar, door onwetendheid of achteloosheid, niet nauwkeurig gesitueerd.

Op pag. 418 luidt het : " 's Anderendaags, na den mislukten aanval der Engelsen op de haven, werd de zeedijk van aan den Kursaal tot aan de haven "gesperrt". (N.B. Bedoeld is hier de eerste, mislukte, blokkadepoging in de nacht van 22 of 23 april 1918, de fameuze nacht toen eerst Zeebrugge werd versperd).

Vervolg van het citaat : "De volgende dagen werkten sterke ploegen werklieden onder de leiding van Duitse militairen, met koortsige haast om de bedden gereed te maken voor de vier 17 cm kanonnen welke door zware tractors werden aangevoerd". (N.B. Die passus wordt bijna letterlijk herhaald op pag. 462).

Nog op pag. 418 staat er : "Den 8 mei hielden de kannonen van de dijk eene proefschieting". Op pag. 463 wordt dat : "Tegen den 10 mei was de batterij gereed en had het "einschiessen" reeds plaats gehad".

Een paar opmerkingen bij die verwarrende voorstelling van zaken. Het bericht dat de zeedijk van aan de kursaal tot aan de haven "gesperrt" werd, onmiddellijk gevolgd door de vermelding van de installatie van een batterij, suggereert dat die vier kanonnen op dat stuk van de dijk (nl. tussen kursaal en haven) werden opgesteld.

Achteloze en slecht geïnformeerde auteurs ! Anders hadden ze toch gemakkelijk het zo bekende Palace Hotel kunnen noemen ! Welnu, Massot en T' Sas kennen op de Oostendse dijk, aan de westkant van de haven, slechts één batterij : Gneisenau. En wel vóór het Palace Hotel. Nog een punt. Volgens beide bronnen was het kaliber van de vier stukken 150 en niet 170 mm. Maar op zo'n kleinigheidje komt het O.D.B. niet aan.

Steunend op Massot en T'Sas kunnen we besluiten dat hier de Gneisenau bedoeld is en dat de batterij werd aangelegd na de succesvolle aanval van de Engelsen op Zeebrugge en de mislukte op Oostende op 22-23 april 1918. Volgens O.D.B. was ze al op 8 mei gereed. Juist op tijd dus om haar obusje bij te dragen in het hels spektakel van de tweede versperringspoging van de Oostendse haven, nl. in de nacht van 9 op 10 mei 1918, de nacht van de Vindictive. Een onvergetelijke apocalyptische nacht, want toen zaten mijn moeder, mijn zuster, mijn broer en ik, met enkele burens, bibberend te bidden in de (sterkere) kelder van buurman Kamp, Nieuwpoortse Steenweg 87.

Dat de Duitsers nog in de loop van 1918 nieuwe batterijen oprichtten, was helemaal niet ongewoon. Volgens T'Sas (p. 454) zou "Schlesien", bij de Blauwe Sluis, pas in de tweede helft van 1918 ontworpen zijn.

Onmiddellijk na het vertrek van de Duitsers streken plunderaars roekeloos neer in de opslagplaatsen van het Palace Hotel waar het barstte van allerlei munitie. Het kort verslag daarvan in O.D.B. (p. 529) is waarheidsgetrouw. Overal hebben onbezonnen jongens met oorlogstuig gestoeid, met handgranaten gekaatst, en kwamen volwassenaars de zware koperen hulzen uit de batterijen weg halen niet zelden met tragische gevolgen (zoals bij de Hamiltonbatterij in die dagen). Eén doeltreffende handgranaat, besluit O.D.B., had in het Palace Hotel een inferno kunnen veroorzaken. Dat is gelukkig niet gebeurd.

Gneisenau, uit mijn verre jeugd, wekt geen verschrikking op, maar de herinnering aan een kort boeiend avontuur.

G. BILLIET
augustus 1984

BIBLIOGRAFIE

- J.D. Massot. Zeebrugge. Le Waterloo de la flotte sous-marine. Les bases de sous-marins et les organisations défensives allemandes a la côte belge pendant la guerre 1914-1918. Bruxelles, P. Van de Caveye, 1922.
- F. T' Sas. L'artillerie lourde allemande à grande puissance au littoral belge, 1914-1918 (Rev. belge d'hist. milit.-Belg. tijdschr. voor militaire gesch. - XIX, 5 - maart 1972, p. 443-463).

De laatst nieuwe
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL
N. V.

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen
